

LAMPOVÉ OLEJE

Informácia o možnom riziku z dekoratívnych lúč, ktoré ako palivo používajú parfumované lampové oleje
Centrum pre chemické látky a prípravky, www.cchl.p.sk, júl 2005 (doplnenie august 2010)

Nemecký spolkový ústav pre ochranu zdravia spotrebiteľov a veterinárnu medicínu identifikoval **lampové oleje** ako skupinu chemických látok dostupných a používaných širokou verejnosťou, ktoré v rokoch 1991- 96 pri bežnom domácom použití spôsobili najviac prípadov vážneho poškodenia zdravia. Ide výlučne o oleje používané v dekoratívnych väčšinou sklenených alebo keramických lampách. Staré obyčajné petrolejové lampy nie sú v tomto zmysle problematické.

Dekoratívne olejové lampičky používajú ako palivo vysoko čistené petrolejové destiláty ako kerozín alebo izoparafíny, ktoré sú bezfarebné a nemajú petrolejový zápach. Pre zvýšenie atraktívnosti sa do nich pridávali farbivá a vonné látky.

Dekoratívne lampičky majú zvyčajne celkom jednoduchú konštrukciu a nádobka s olejom i knôť sú ľahko dostupné. V Nemecku zachytili viacero prípadov, keď malé deti a ojedinele i dospelí omylom vypili malé množstvo lampového oleja, alebo malé deti cmúľali knôť lampy. Farmakokinetické štúdie síce ukázali, že kerozín a parafíny sa pri perorálnom podávaní absorbujú zo zažívacieho traktu len minimálne, avšak pri požití aj veľmi malého množstva (< 1 ml) často dochádza k aspirácii do pľúc v dôsledku ich špecifickej prchavosti, viskozity a povrchového napätia, čo vedie k závažnému a dlhodobému poškodeniu pľúc, niekedy až so smrteľnými následkami. Najviac postihnutou skupinou boli deti vo veku 1–3 roky.

Hlavným príznakom bezprostredne po požití je silný a vytrvalý kašeľ, neskôr zvracanie. V ďalšom priebehu sa objavuje dýchavičnosť a zrýchlené dýchanie v dôsledku poškodenia pľúc, ktoré vo vysokom percente prípadov pretrváva aj niekoľko rokov a môže mať smrteľné následky.

Na zníženie rizika zodpovedné nemecké orgány prijali viaceré administratívne opatrenia: u náhradných náplní povinné zavedenie uzáverov zabezpečených proti otvoreniu deťmi a upozornenie na možné riziko, t.j. povinné označenie R-vetou R 65 (*pri požití môže spôsobiť poškodenie pľúc*), návrh na konštrukčné zdokonalenie dekoratívnych lampičiek tak, aby sa zvýšila ich bezpečnosť. Avšak ani po zavedení uvedených opatrení sa frekvencia výskytu otráv lampovými olejmi neznížila.

(Zdroj: Správa Strediska pre dokumentáciu a vyhodnotenie otráv, Federálny ústav pre ochranu zdravia spotrebiteľov a veterinárnu medicínu (BgVV), Berlín, 1996)

Právny stav

Uvádžanie chemických látok a zmesí na trh upravuje zákon č. 67/2010, nariadenie REACH (1907/2006) a nariadenie CLP (1272/2008).

Priamo na lampové oleje sa vzťahuje nariadenie REACH.

V prílohe XVII k REACH sú v bode 3 uvedené obmedzenia uvedenia na trh a používania takých tekutých látok alebo zmesí, ktoré predstavujúce aspiračné nebezpečenstvo a sú označené R-vetou R65 (*škodlivý, po požití môže spôsobiť poškodenie pľúc*), resp. bezpečnostným upozornením H304 (*môže byť smrteľný po požití a vniknutí do dýchacích ciest*). Obaly takýchto látok a zmesí musia byť čitateľne a nezmazateľne označené nápisom:

„Lampy plnené touto kvapalinou uchovávajú mimo dosahu detí“

Ďalšie požiadavky na označovanie takýchto látok, ako aj iné povinnosti ich dodávateľov, sú uvedené v európskom nariadení č. 276/2010, ktoré novelizovalo nariadenie REACH.